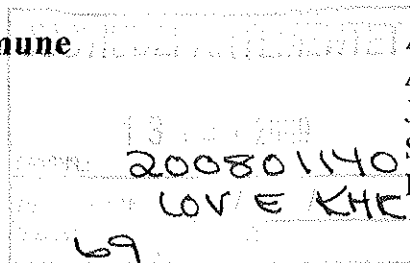

Grane kommune

Arkivkode: TI-&13
 Arkivsak: 08/121
 JournalpostID: 08/4494
 Saksbehandler: Arne-Martin Husby
 Dato: 14.01.2009

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
004/09	Formannskapet	28.01.2009
003/09	Kommunestyret	11.02.2009

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 11.09.02.

Høring vedr. Samerettsutvalgets forslag om lokal forvaltning av statens grunn fra Finnmark og sørover

Utrykte saksdokumenter i arkivsaken:

Nr	T	Dok.dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	I	05.03.2008	Det kongelige justis- og politidepartement	Den nye sameretten - høring
6	I	23.01.2009	Holstad Arnhild	Høringsuttalelse - Den nye sameretten

Sammendrag:

Det kongelige justis- og politidepartement har sendt Samerettsutvalgets utredning NOU 2007: 13 Den nye sameretten på høring. Utredningen inneholder flere lovforslag knyttet til samiske rettigheter til land og vann i tradisjonelle samiske områder sør for Finnmark. Høringsdokumentene er tilgjengelige på www.regjeringen.no

Høringsfristen er 15. februar 2009.

Samerettsutvalget ble etter tilråding fra Justis- og politidepartementet gjenoppnevnt ved kongelig resolusjon 1. juni 2001. Utvalget ble ved overleveringen av utredningen ledet av seniorrådgiver Jon Gauslaa, og hadde til sammen flg. 15 medlemmer:

Juridisk rådgiver Jon Gauslaa, Oslo
 Administrativ leder Else Grete Broderstad, Tromsø
 Professor Kirsti Strøm Bull, Oslo
 Turistvert Gunveig Elvsæter Eggen, Engerdal
 Reineier Kristina J. Eira, Lavangen
 Regionsjef Amund Eriksen, Rana
 Veterinær Paul Fjellheim, Røros
 Reineier John Kappfjell, Grane
 Gårdbruker Eilif O. Larsen, Kåfjord
 Advokat Caroline Lund, Oslo
 Fagleder Siri Parmann, Bærum
 Sivilarbeider Roger Pedersen, Narvik
 Distriktssjef Dagfinn Reiersen, Bardu
 Bonde Johan Petter Røssvoll, Rana
 Førstekonsulent Nanni Westerfeld, Snåsa

Samerettsutvalget ble gjenopprettet for å utrede rettigheter til og disponeringen og bruken av land og vann i tradisjonelle samiske områder utenom Finnmark fylke. Utvalget ble bedt om å redegjøre for historiske forhold og for gjeldende rett når det gjelder bruken av land og vann i disse områdene. Utvalget skulle også vurdere behovet for endringer i rettstilstanden.

Det er på bakgrunn av dette foreslått nye lover om:

- Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover.
- Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms.
- Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.

Samerettsutvalget har også foreslått endringer i fjelloven, reindriftsloven, naturvernloven, plan- og bygningsloven og bergverksloven.

Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser.

Et hovedformål med Samerettsutvalgets lovforslag er å legge til rette for effektiv gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelser overfor samene. Et viktig hensyn er også at forvaltningen av grunn og naturressurser skal skje på en balansert og økologisk bærekraftig måte, og til beste både for samisk kultur og næring, for den øvrige lokalbefolkningen og for allmennheten.

Ut fra en erkjennelse om at samer og andre ved langvarig bruk av land og vann kan ha opparbeidet rettigheter til grunn og naturressurser, foreslår utvalget en kommisjon som skal kartlegge slike rettigheter. Utvalget foreslår også en særdomstol for å avgjøre tvister om rettighetene. Forslaget har store likhetstrekk med rettighetskartleggingen som skal skje i Finnmark, og oppfyllelse av artikkel 14 i ILO-konvensjonen nr. 169 er hovedbegrunnelsen for forslaget.

Ordningen er foreslått regulert i:

Lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover.

De to organene som skal gjennomføre dette arbeidet er Kartleggingskommisjonen og Utmarksdomstolen. Den sentrale oppgaven for de to organene blir å avgjøre om det er opparbeidet rettigheter etter lang tids bruk, og som ikke kan dokumenteres på "papiret". Det kan for eksempel dreie seg om rett til ferskvannsfiske, beite og hogst. Også rettigheter til saltvannsfiske og andre marine ressurser i sjøsamiske kyst- og fjordområder kan utredes. Kartleggingen skal skje på grunnlag av gjeldende nasjonal rett.

De som ønsker spørsmål utredet av Kartleggingskommisjonen, må fremsette karv om dette. Fristen er 10 år fra lovens bestemmelse trer i kraft. Kommisjonen skal ha fem medlemmer, og kan på eget initiativ sette i gang utredninger. I hver utredning skal to av medlemmene ha tilknytning til det fylket som utredningen berører. For å ivareta hensynet til partene og bidra til et bredest mulig avgjørelsesgrunnlag foreslås det opprettet en bredt sammensatt referansegruppe som skal følge kommisjonens arbeid.

Krav med samiske elementer er i kjernesonen for hva som skal kartlegges, men utvalgets flertall foreslår at også andre enn samer skal kunne fremsette krav. Krav som ikke anses egnet for behandling i de to organene, kan avvises helt eller delvis. Slike krav kan eventuelt i stedet rettes til de alminnelige domstolene eller jordskifterettene.

Etter at kommisjonen er ferdig med å utrede et område, skal den avgi en rapport om bruks- og eierrettighetene det er fremsatt krav om. Rapporten vil ligne en dom. Er partene ikke enige i

kommisjonens konklusjoner, kan de be kommisjonen om å mekle. Dersom det er fremdeles uenighet om rettigheter i områder som kommisjonen har utredet, kan partene bringe saken inn for Utmarksdomstolen. Dette er en særdomstol som skal bestå av fem medlemmer. Som i en vanlig domstol er det opp til partene å føre bevis for de påstandene de kommer med. Utmarksdomstolen kan mekle mellom partene.

Kartleggingskommisjonen er et utredende organ som kan utrede alle typer bruks- og eierrettsspørsmål uavhengig av tidligere dommer. Utmarksdomstolen avsier derimot rettslig bindende dommer som kan ankes til Høyesterett.

Hålogalandallmenningen.

Samerettsutvalget er bedt særskilt om å vurdere om statsgrunnen i Nordland og Troms, som utgjør 45 % av grunnen i de to fylkene, bør forvaltes etter fjelloven. Utvalget har imidlertid kommet til at fjellovens, og heller ikke finnmarkslovens modell, bør videreføres uendret til statsgrunnen i Nordland og Troms. I forslaget til ny forvaltningsordning for denne grunnen har utvalget imidlertid brukt elementer fra begge de to nevnte lovene.

Flertallets forslag med ni medlemmer har foreslått å overføre eierretten til Statskogs grunn i Nordland og Troms til et regionalt eierskap ved Hålogalandallmenningen. Ordningen er foreslått regulert i:

Lov om rettsforhold og disponering over grunn og naturressurser på Hålogalandallmenningens grunn i Nordland og Troms.

Lovens formålsbestemmelse nevner både hensynet til samisk kultur og næring, den øvrige lokalbefolkningen og allmennheten. Det er også inntatt bestemmelser om at loven skal gjelde med de begrensningene som følger av folkeretten, og at den ikke griper inn i rettigheter som har grunnlag i særlige rettsforhold eller i reindriftsloven.

Det nye eierorganets styre skal ha seks medlemmer, to oppnevnt av sametinget, to av Nordland Fylkesting og to av Troms Fylkesting. Vervet som styreleder skal rullere mellom Sametinget og fylkestingene.

Den grunnen som Hålogalandallmenningen vil eie etter at rettighetskartleggingen er fullført, er grunn som andre ikke har opparbeidet seg eierrettigheter til og som har vært eid av staten. Hålogalandallmenningen vil være et selvstendig rettssubjekt. Den vil ha ansvaret for sin egen virksomhet og for ansettelsen av personell. De som ved etableringen av Hålogalandallmenningen er ansatt i Statskog med arbeidssted i Nordland eller Troms, har rett til ansettelse i Hålogalandallmenningen på samme vilkår som hos Statskog.

Hålogalandallmenningen vil som grunneier ha eierrådighet innenfor lovgivningens rammer. Rådigheten vil imidlertid være mer begrenset enn andre grunneieres rådighet pga. de som har bruksrettigheter.

Forvaltningen av rettighetene til blant annet bufebeite, jakt, fangst, fiske og uttak av trevirke foreslås lagt til inntil seks regionale utmarksstyrer. Disse skal ha representanter fra reindriften, jordbruket og jakt-, fiske og friluftinteressene. Utmarksstyrene skal oppnevnes av kommunestyrene i regionen, men vil være frittstående og verken være underlagt Hålogalandallmenningen som grunneier eller de kommunene som har oppnevnt dem.

Styrene skal ha minst sju medlemmer, men hver kommune i regionen skal ha minst ett styremedlem. Antall styremedlemmer kan variere fra region til region, men styret skal alltid ha minst to representanter fra reindriften og to fra jordbruket. Har styret mer enn sju medlemmer,

utvides antall reindrifts- og jordbruksrepresentanter slik at disse to rettighetshavergruppene til sammen har flertallet i styret.

Regelverket for jakt, fangst og fiske på statsgrunn vil i hovedsak bli videreført. Forslaget vil likevel styrke lokale brukeres og lokalsamfunnenes posisjon. I tillegg til lokal deltakelse i forvaltningen, er det lagt opp til at de inntektene denne utnyttelsen genererer skal tilbakeføres til lokalmiljøene.

Retten til reindrift på Hålogalandsallmenningens grunn har sitt grunnlag i alders tids bruk og er nærmere regulert av reindriftsloven.

Det vil til jordbrukseiendom ligge rett til bufebeite, utvisning av trevirke til dekning av husbehov og utvisning av nødvendig seter og tilleggsjord. Rettighetene er underlagt ulike begrensninger, blant annet av hensyn til reindrift og andre rettighetshavere i området.

Lovforslaget har også regler om rett for bygdefolk til utvisning av lauvskogsvirke for brensel, og om rett til uttak av husflidsvirke for utøvere av samisk og annen husflid.

Utmarksstyrenes oppgave vil være å administrere utnyttelsen av rettigheter som er regulert i hålogalandsloven. Dette skal skje i samsvar med lovens formål, annen lovgivning og under hensyntagen til andres rettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn. Utmarksstyrene vil blant annet kunne regulere utnyttelsen av bufebeite og besørge utvisning av trevirke til husbehovsformål og av seter og tilleggsjord. De skal også stå for salg av jakt- og fiskekort, og kan innenfor rammer fastsatt av departementet fastsette kortpriser. Innenfor lovgivningens rammer kan de også regulere jakt, fangst og fiske.

Styrets virksomhet vil dels være finansiert gjennom Hålogalandsallmenningens grunneierinntekter og dels ved salg av jaktkort og fiskekort mv. Et eventuelt overskudd skal brukes til ulike tilretteleggingstiltak.

Et mindretall på tre medlemmer foreslår at Hålogalandsallmenningen også skal omfatte statsgrunn i tradisjonelle samiske områder i Sør-Norge. Etter forslaget skal Sametinget og de aktuelle fylkestingene oppnevne tre styremedlemmer hver. Styret vil da ha ansvaret for både eierforvaltning og utmarksforvaltning.

Revidert Statskog.

To medlemmer ønsker å videreføre Statskogs eierrolle i Nordland og Troms, men slik at dagens forvaltning revideres ved: *Lov om rettsforhold og disponering over statens grunn og naturressurser i Nordland og Troms.*

Lovforslaget har bestemmelser om formål, og om forholdet til folkeretten og bestående rettigheter. Det er også fremholdt at en vil åpne for at Sametinget og reindriften kan foreslå representanter til Statskogs styre.

Forslaget legger opp til styrket samisk og regional medinnflytelse på utmarksforvaltningen gjennom regionale utmarksstyrene. Sametinget, reindriften og fylkestingene vil ha en direkte, og kommunene en indirekte rolle i oppnevningen.

Utmarksstyrene skal ha en selvstendig rolle overfor Statskog. Det er åpnet for at inntektene fra foretakets grunndisponeringer og fra utmarksbruk skal kunne tilbakeføres til regioner og lokalmiljøer, men reglene er ikke like forpliktende som flertallets forslag. En hovedoppgave for utmarksstyrene vil være å utarbeide forslag til regionale planer for forvaltning og utvikling av regionene. Planene skal stadfestes av Statskogs styre.

Det foreslås for øvrig regler om rettigheter for reindriftsberettigede og andre bruksrettshavere, om utvisning av beite, seter, og tilleggsgjord for jordbrukseiendom, om uttak av trevirke og om jakt, fiske og fangst. Disse bestemmelsene endrer ikke gjeldende rett.

Andre endringer.

Samerettsutvalget foreslår visse endringer i forvaltningsordningen for de statseide tradisjonelle samiske områdene i Sør-Norge. Et flertall på 11 medlemmer foreslår ulike endringer i fjelloven. Det er antatt at disse endringene vil bidra til å sikre oppfyllelsen av statens folkerettslige forpliktelser om samisk deltakelse i forvaltningsordningen for grunn og naturressurser i de sørsamiske områdene.

Forslaget til endringer i fjelloven er geografisk begrenset til statsallmenninger i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor det drives samisk reindrift, og hvor kartleggingen av rettigheter ikke gir grunnlag for å endre eierforholdene.

For å synliggjøre reindriftens rettigheter i statsallmenningene foreslås en bestemmelse i fjelloven om at reindriftsretten er en selvstendig bruksrett med grunnlag i alders tids bruk. Reindriftsretten foreslås også tydeliggjort i lovens bestemmelser om Statskogs adgang til å iverksette grunndisponeringer og avhende grunn, og i bestemmelsene om fjellstyrenes disponeringer over bufebeite og utvisning av seter og tilleggsgjord. Endringene tar sikte på å klargjøre at det ved anvendelsen av disse hjemlene må tas hensyn til de reindriftsberettigede. Det er også foreslått en bestemmelse om kontraktmøter mellom fjellstyrene og reindriftens områdestyrer.

Utvalget foreslår videre å styrke reindriftens deltakelse i fjellstyrene. Dagens ordning om reindriftsrepresentasjon i fjellstyrer for statsallmenninger hvor det drives samisk reindrift, foreslås gjort til en obligatorisk ordning. Reindriftens representasjon skal ikke som i dag erstatte jordbrukets representasjon, men begge gruppene skal ha to styremedlemmer hver. Det foreslås også at fjellstyrene utvides fra fem til sju medlemmer.

Samerettsutvalget foreslår visse endringer i reindriftsloven. Forslagene vil gjelde i hele det samiske reinbeiteområdet. Prinsippbestemmelsen i § 4 om reindriftsrettens rettsgrunnlag og erstatningsrettslige vern, foreslås presisert slik at rekkevidden av disse prinsippene kommer klarere frem. Utvalget foreslår å klargjøre virkeområdet for ekspropriasjonshjemmelen for å sikre reinbeiteareal i lovens § 7.

En del av bestemmelsene i lovens kapittel 3 om reindriftssamenes rettigheter i utmark foreslås presisert for å understreke at reindriftsretten er en selvstendig bruksrett. Det foreslås også å oppheve lovens hjemmel for å frede områder mot reinbeite. De hensynene som denne hjemmelen er ment å ivareta, vil etter utvalgets syn bedre kunne ivaretas ved bruk av andre bestemmelser.

I lovens kapittel 8 om forholdet til annen bruk foreslår utvalget å presisere forholdet mellom reindriftsretten, grunneierretten og andre rettigheter i reinbeiteområdene. Tanken er å signalisere klart at det er tale om ulike grupper av likestilte rettighetshavere.

Det foreslås å myke opp reglene i kapittel 9 om reineiernes erstatningsansvar. Hensikten er så langt som mulig å parallellføre reguleringen av erstatningsansvar for skader påført av rein med bestemmelsene om erstatningsansvar for eiere av andre beitedyr. Mer konkret foreslås det at erstatningskrav i første hånd må rettes mot eieren av de skadegjørende dyrene. Det foreslås videre presisert at skadeerstatningslovens generelle regler om medvirkning og lemping får anvendelse også ved skader påført av rein, og visse regler om gjerdehold ved nydyrking.

For å være à jour med utviklingen er det også foreslått mindre endringer i plan- og bygningsloven, naturvernloven og bergverksloven.

Saksbehandling og konsultasjoner.

Et samlet utvalg foreslår nærmere saksbehandlings- og konsultasjonsregler når det overveies å iverksette tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge. Ordningen foreslås regulert i:

Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonell samiske områder.

Forslaget legger opp til samisk deltakelse i beslutningsprosesser i saker som kan få betydning for samiske rettighetshavere og interesser i samsvar med ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 6, 7 og 15. Et overordnet mål er å unngå tiltak som kan stride mot folkerettens krav til vern av samisk materiell og kultur.

Saksbehandlings- og konsultasjonsloven vil i hovedsak konkretisere gjeldende prinsipper for forsvarlig saksbehandling, og supplere allerede gjeldende regler. Loven vil gjelde i alle tradisjonell samiske områder i Norge, også for tiltak som kan få innvirkning på fiske eller annen materiell kulturutøvelse i sjøsamiske områder.

Lovutkastets kapittel 2 inneholder alminnelige saksbehandlingsregler. Reglene etablerer ikke nye forpliktelser. De konkretiserer hvilke plikter vedtaksorganene har til å ivareta samiske hensyn under saksforberedelsen og når beslutningene treffes. For enkeltvedtak og andre enkeltstående beslutninger om å iverksette tiltak som kan påvirke naturgrunnlaget i samiske områder, foreslår utvalget en regel om kunngjøring av omsøkte tiltak. Det foreslås også regler om høring og at vedtaksorganet plikter å kartlegge tiltakets konsekvenser for samisk materiell og kulturutøvelse.

Sametinget skal kunne gi retningslinjer for vedtaksorganenes vurdering av samiske hensyn. Retningslinjene vil ikke være bindende for hvilke vedtak som kan finnes, for hvordan hensynet til samiske interesser skal veies mot for eksempel behovet for næringsutvikling. De vil imidlertid sikre at samiske hensyn blir en del av avgjøringsgrunnlaget før vedtaket fattes.

Lovutkastets kapittel 3 har regler om konsultasjoner. Reglene er foreslått for å gjennomføre den delen av statens konsultasjonsplikt etter folkeretten som gjelder bruk av grunn og naturressurser, i norsk rett. Kjernen i forpliktelsen er at en urfolksgruppe som et planlagt tiltak kan få direkte betydning for, har krav på aktiv deltakelse i beslutningsprosessen frem mot iverksettelsen av tiltaket. Gruppen skal gis en reel mulighet til å påvirke så vel prosessen som beslutningens innhold. Det er intet krav at enighet må oppnås, eller at urfolket må få avgjørende innflytelse på sakens utfall. Konsultasjonene må imidlertid gjennomføres med god vilje og være et egnet redskap for å oppnå enighet om det aktuelle tiltaket. I tillegg er det foreslått bestemmelser om varsling av interesser som har rett til å bli konsultert, tidsfrister, føring av protokoll og offentlighet, samt om fagdepartementenes og Sametingets særlige roller ved konsultasjonene.

Konsultasjonsbestemmelsene vil gjelde for utarbeidelse av lovgivning, forskrifter, enkeltvedtak, regulerings tiltak og andre tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder.

Foruten Sametinget, vil også andre samiske rettighetshavere og interesser, for eksempel reindriftutøvere og representanter for lokalsamfunn, ha rett til konsultasjoner, dersom tiltaket kan få direkte betydning for dem. Særlig i enkeltsaker er det aktuelt å konsultere slike rettighetshavere og interesser. Statlige myndigheter, herunder regjeringen, departementene og andre underliggende statlige etater vil etter forholdene ha plikt til å konsultere. Det samme gjelder kommuner og fylkeskommuner, dersom de treffer vedtak som kan få direkte betydning for utnyttelsen av grunn og ressurser i tradisjonelle samiske områder.

Forvaltningen av statens grunn – historiske trekk.

Statens skovvesen ble etablert i 1860 for å føre tilsyn med statens eiendommer. J. før Lov om skovvæsenet av 22. juni 1863. Foruten å ha ansvaret for driften av de statlige skogs- og utmarkseiendommene, fungerte skovvesenet som veiledningsapparat for private skogeiere. Hovedbegrunnelsen for opprettelsen var å få full kontroll med tiltakende rovhogster, både på privat grunn og statlig grunn. Etterspørselen etter tømmer var stor, og skogbruket var et rent høstingsbruk der det ble tatt lite hensyn til foryngelse og skogen som fornybar ressurs.

En viktig del av formålet med å opprette en skogadministrasjon i Norge var således å holde oppsyn med at skogen ble forsvarlig drevet og forynget i et langsiktig perspektiv. Senere har perspektivet for bruken av statens skogeiendommer vekslet mellom skogen som grunnlag for leveranser av råstoff til industrien og etablering av lønnsomme arbeidsplasser, og skogen i et verneperspektiv med fokus på ivaretagelse av biologisk mangfold.

Mot slutten av 1940-tallet og utover på 1950-tallet ble det stilt spørsmål ved om Statens skovvesen var et egnet redskap for både å være et veiledningsapparat for private skogeiere, og ha ansvar for drift av de statlige skog- og utmarkseiendommene. Det ble derfor utredet alternative organisasjonsformer for de statlige eiendommene, I 1957 fremmet derfor Landbruksdepartementet et forslag for Stortinget om å overlate forvaltningen av statens skoger til et frittstående direktorat, Direktoratet for statens skoger, under Landbruksdepartementet. Forslaget var bl.a. begrunnet med at statens skoger skulle drives mer forretningsmessig. Det ble også vist til at det er av samfunnsmessig betydning at staten eier en viss del av landets skoger.

Direktoratet for statens skoger ble opprettet 1. juli 1957 med et eget styre og en statsskogsjef. Direktoratets 36-årige eksistens fra 1957 til 1993 var preget av avtakende lønnsomhet og økende mekanisering og rasjonalisering i skogbruket. Det ble i økende grad fokusert på allmennhetens tilgang til jakt og fiske, og herunder på en overgang fra å bortforpakte jakt og fiske til lokale foreninger til jakt- og fiskeutleie i egen regi, og tilrettelegging for friluftsliv og utleiehytter. Av andre sentrale utviklingstrekk kan nevnes et stadig tettere samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning, og etablering av nasjonalparker på statens grunn.

På slutten av 1980-tallet ble det satt økt fokus på de begrensningene som lå i direktoratmodellen når det gjelder engasjement i kommersiell aktivitet, og på statens ulike roller. Landbruksdepartementet foreslo å omorganisere Direktoratet for statens skoger, og Stortinget vedtok med virkning fra den 01.01.93 å legge ned Direktorat for statens skoger. Direktoratets oppgaver ble samtidig overført til statsforetaket Statskog SF, som er et eget juridisk selskap og som fremdeles er virksomhetens eier og forvalter av skog- og utmarksarealene.

Oppsummering.

Et bredt flertall i Samerettsutvalget II foreslår en ny forvaltningsmodell for statens grunn i Nordland og Troms. Modellen ivaretar prinsippet om lokal forvaltning, en modell hvor både fylkeskommunene, kommunene, Sametinget, de bruksberettigede og representanter for allmennheten er med.

Hovedelementer i flertallsmodellen:

1. Utvalgets flertall har foreslått opprettelse av et nytt regionalt eierorgan, Hålogalandallmenningen.
 - Eierskapet til grunnen i Nordland og Troms overføres til et regionalt eierorgan, Hålogalandallmenningen, med et styre bestående av de to fylkeskommunene og Sametinget.
 - Ved opprettelse av Hålogalandallmenningen ivaretas Norges folkerettslige forpliktelser.
 - Hålogalandallmenningen er et offentlig eierorgan, ikke et privat selskap. Navnet på eierorganet understreker at området skal forvaltes og brukes i fellesskap.

- Allmennhetens adgang til jakt og fiske videreføres som i dag og lovfestes. Dermed er allmennhetens interesser sikret. Forslaget er utarbeidet i samarbeid med FRIFO / NJFF, som med unntak av grunneierspørsmålet støtter flertallsforslaget.
 - Lokalbefolkningen sikres gjennom lovforslaget de samme rettigheter i statsallmenningene som lokalbefolkningen i Sør-Norge har.
2. Opprettelse av regionale (interkommunale) utmarksstyrer, som skal administrere brukerrettighetene.
- Flertallet foreslår å opprette interkommunale utmarksstyrer. Virkeområde vil bli fastsatt ut fra geografiske forhold, etter innspill fra kommunene og rettighetshavere.
 - Interkommunale utmarksstyrer sikrer felles og helhetlig forvaltning av viktige og store sammenhengende områder. Flertallsforslaget balanserer hensynene til lokal medinnflytelse, effektiv forvaltningsutøvelse og reindriftens behov.
 - Utmarksstyrene er garantisten for lokalbefolkningens interesser. Utmarksstyrene skal ha minst en representant fra hver kommune. Det lovfestes obligatorisk representasjon for jordbruk, samiske reindriftsutøvere og andre rettighetshavere.
 - Utmarksstyrene sikres lovbestemte inntekter til egne utmarkskasser. Eierorganet pålegges å utbetale halvparten av alle festeinntekter til utmarkskassene.
3. Videreføre eksisterende forvaltningsmodell for statens grunn i Sør-Norge.
- Forslaget innebærer mindre endringer i fjelloven i statsallmenninger der det drives samisk reindrift.

Etter mer enn 100 år med forskjellsbehandling vil denne reformen gi lokalbefolkningen og bygdesamfunn i de nordligste fylkene samme rettigheter som lokalbefolkningen har hatt i Statsallmenningene i Sør-Norge i alle år.

Flertallsmodellen, som kombinerer et nytt eierorgan og interkommunale utmarksstyrer, har hentet inspirasjon fra forvaltningsmodellen i Statsallmenningene i Sør-Norge, og tilpasset dette til forholdene i Nordland og Troms. Utmarksstyrene vil bli sikret faglig og personellmessig kompetanse ved at alle ansatte i Statskog i de aktuelle områdene vil bli tilbudt jobb i det nye eierorganet og i utmarksstyrene.

Flertallets forslag til modell er et resultat av mer enn 6 års arbeid, hvor de berørte parter og interesseorganisasjoner har kommet frem til et omforent forslag. Forslaget har bred tilslutning.

Mindretallet.

Et mindretall i utvalget foreslår at Hålogalandallmenningen også skal omfatte gjenværende satsgrunn i Sør-Norge som ligger innenfor de tradisjonelle samiske områdene. Disse medlemmene har som følge av dette foreslått at fjelloven oppheves for disse områdene, og at Hålogalandallmenningens styre både skal ha hånd om eierforvaltningen og administreringen av utmarksutnyttelsen. Statskog SF vil etter dette forslaget dermed også miste sin rolle i Nord-Trøndelag og i reinbeiteområdene i Sør-Trøndelag og Hedmark. Tatt i betraktning at den gjenværende statsgrunnen i Norge da vil utgjøre et relativt begrenset areal, er det vanskelig å se at Statskog SF vil kunne videreføres i en form som er tilnærmet lik den formen foretaket har i dag.

Et annet mindretall foreslår å videreføre Statskog SF sin rolle som eierorgan i Nordland og Troms, men slik at det legges opp til en regionalisering av utmarksforvaltningen på tilnærmet samme måte som i flertallets forslag. Forslaget innebærer styrket samisk og regionalmedinnflytelse på utmarksforvaltning ved etablering av regionale utmarksstyrer, som skal ha en selvstendig rolle overfor Statskog. Det er åpnet for tilbakeføring av utmarksinntekter

til lokalmiljøene, men reglene er ikke like forpliktende som flertallets forslag. Utmarksstyrenes hovedoppgave blir å utarbeide forslag til regionale planer for utvikling og forvaltning av regionene. Disse planene skal godkjennes av Statsskog SFs styre.

Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS).

USS ble stiftet i 1996 av 40 kommuner. Sammenslutningen har i dag 81 medlemskommuner, og hovedoppgaven er å ivareta medlemskommunenenes interesser i utmarksspørsmål av enhver karakter. Grane kommune er medlem av USS.

Medlemskommunene har vært representert i utvalgsarbeidet gjennom USS, som har avgitt egen uttalelse. Landsstyret i USS vedtok den 24.11.08 flg. høringsuttalelse:

- ”USS støtter Utvalgsflertallets forslag om at fjelloven videreføres i Sør-Norge. USS er enig i flertallets forslag til endringer i fjelloven, og mener forslagene vil styrke fjelloven og fjellovsystemet i statsallmenningene i Sør-Norge over tid.
- USS støtter videre Utvalgsflertallets forslag om lokal forvaltning gjennom interkommunale utmarksstyrer i Nordland og Troms. Flertallets forslag om interkommunale utmarksstyrer med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter, imøtekommer lokalbefolkningens og kommunenes krav om lokal deltakelse i forvaltning av utmarksressursene i landsdelen. Flertallets forslag til forvaltningsmodell for Nordland og Troms vil innebære at vi får en likeartet forvaltningsmodell i Nordland og Troms og i Sør-Norge.
- USS har vært spesielt opptatt av allmennhetens interesser og retten til jakt og fiske. Etter USS’ syn ivaretar flertallets forslag til forvaltningsmodell disse interessene på en god måte, ved at allmennhetens interesse og retten til jakt og fiske foreslås lovfestet, noe som vil sikre at dagens gode ordninger på disse områdene vil bli videreført.
- USS støtter også flertallsforslaget om at statens grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen. Statskog har i innstillingen avvist en modell hvor utmarksstyrene oppnevnes av primærkommunene. Som en organisasjon for kommunene kan ikke USS akseptere Statskogs alternative modell (kalt revidert Statskog), hvor utmarksstyrene skal oppnevnes av reindriften og fylkeskommunene. USS kan heller ikke støtte en modell hvor utmarksstyrene skal være underlagt Statskog, og i realiteten kun ha krav på utgiftsdekning.
- I Utvalgets mandat fremgår at utvalget skal søke å finne frem til forslag som kan virke konfliktdempende. USS viser i denne sammenheng til at samtlige av de samiske representantene i Utvalget har fremmet et krav om overdragelse til nytt eierorgan. Med unntak av representantene fra Statskog og Frifo, har samtlige øvrige utvalgsmedlemmer sluttet seg til forslaget.
- USS’ tilslutning til flertallsforslaget er gjort med følgende forbehold:
 - De bruksberettigede bør ikke ha krav på flertall i utmarksstyrene.
 - Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut.
 - Forslag til § 25 i saksbehandlings- og konsultasjonsloven tas ut.
 - I forkant av overføringen av statens grunn til Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunen. Slik overføring må skje vedrelagsfritt.”

Kommentarer til USS' forbehold:

Iht. Samerettsutvalgets innstilling skal representantene for reindriften og jordbruket i de regionale utmarksstyrene gis flertall. USS er uenig i dette, men det er ikke kommentert nærmere i uttalelsen hvorfor USS mener at de ikke bør ha krev på flertall.

Ny § 17-3 i plan- og bygningsloven:

”Sametinget kan for tradisjonelle samiske områder gi planretningslinjer for sikringen av naturgrunnlaget for samisk kultur og for hvordan virkningen for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv skal bedømmes når det treffes planvedtak etter loven her (...) Sametingets planretningslinjer skal legges til grunn ved planlegging etter loven her. Statlige, fylkeskommunale og kommunale organer skal også følge retningslinjene ved enkeltvedtak etter loven her og annen lovgivning som retningslinjene har betydning for.”

Det er USS' syn at dette lovforslaget går altfor langt i å gi generelle samiske interesser forrang fremfor andre viktige samfunnsinteresser, enten de måtte være av nasjonal, regional eller lokal karakter. USS finner det også åpenbart at lovforslaget går vesentlig lenger enn det Norges folkerettslige forpliktelser tilsier. USS finner det uproblematisk at det i planretningslinjer til plan- og bygningsloven gis anvisning på det spesielle beskyttelsesbehov grunnlaget for samisk kultur- og bruksutøvelse har, og at dette må vektlegges i all arealplanlegging i tradisjonelle samiske områder.

Saksbehandlings- og konsultasjonsloven:

§ 25 Samisk representasjon i offentlig oppnevnte råd, utvalg og nemnder mv.:

”Sametinget har rett til å være representert i offentlig oppnevnte organer, herunder råd, utvalg, nemnder mv, som behandler spørsmål som gjelder bruk, utnyttelse og disponering av grunn og ressurser i de tradisjonelle samiske områdene.”

USS' syn er at bestemmelsen bør begrenses til organer som har som hovedoppgave å behandle slike spørsmål, slik at ikke alle organer som ved enkelte anledninger skulle behandle slike spørsmål som et ledd i annen virksomhet, blir møtt med krav om samisk representasjon. Slik bestemmelsen er formulert, omfatter den også politisk oppnevnte organer. I slike demokratiske organer vil samiske interesser konkurrere på like linje med alle andre mht. representasjon. Det er USS' syn at det er nødvendig at ordlyden i lovteksten avgrenses mot slike organer.

Statskogs styres oppsummering – Nye Statskog.

Statskog ved styret har den 28.11.08 utgitt en pressemelding der det informeres om at styret foreslår enkelte endringer i forhold til det opprinnelige forslaget til mindretallets forslag om å videreføre Statskog som eier i Nordland og Troms. Dette gjelder bl.a. foretakets styresammensetning, utmarksstyrenes beslutningsmyndighet og lovfestet tilbakeføring av inntekter.

Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog:

- Nasjonalt eierskap til grunn i Nordland og Troms videreføres, med en styringsmodell som sikrer at virksomheten har demokratisk forankring lokalt, regionalt og nasjonalt.
- Styret i Statskog skal ha en bred sammensetning. Sametinget og reindriftnæringen skal være representert i styret. I tillegg skal styret ha representasjon fra regioner der foretaket har store eierinteresser.
- Det etableres to til tre regioner i Nordland og Troms. Det oppnevnes ett utmarksstyre for hver region, hver med maksimalt sju representanter.

- Sametinget, reindriftsnæringen, landbruket, jakt- og fiskeinteresser, naturverninteresser, det allmenne friluftslivet, annen utmarksbasert næring og kommunene er representert i utmarksstyrene.
- Sametinget og reindrifta oppnevner egne representanter i utmarksstyrene.
- Fylkestinget oppnevner de øvrige medlemmene i utmarksstyret i samråd med kommunene og aktuelle interessegrupper.
- Helhetlig forvaltning sikres gjennom:
 - At utmarksstyrene skal være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruke Statskogs administrative apparat.
 - At styrets strategier og føringer ligger til grunn for utmarksstyrenes arbeid.
 - At utmarksstyrene og grunneieres økonomi balanseres ved lovfestet tilbakeføring av overskudd.
- Utmarksstyrene er en aktiv samarbeidspartner og utviklingsaktør i sin region.
- Utmarksstyrenes arbeid skal sikre rettighetshavernes behov. Ulik bruk og interesser skal tidlig i prosessen avveies mot hverandre. Dette gjelder bl.a. i forhold til utvikling og forvaltning av areal og ressurser i regionene.
- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet:
 - Utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser.
 - Utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region.
 - Utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsgjord og vedutvisning i sin region.
 - Utmarksstyrene skal ha 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling og utmarksbruk. Utmarksstyrene skal videre støtte tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindrift og annen tradisjonell samisk bruk i regionene.
- Bestående rettigheter for reindriften og annen bruksrettsutøvelse endres ikke i påvente av kartlegging og anerkjennelsesprosess.
- Tilgang til jakt, fangst og fiske for allmennheten videreføres som i dag.
- Jordbruket gis vederlagsfri tilgang til beite. Utmarksstyret avgjør om det skal kreves vederlag ved utvisning av seter og tilleggsgjord.
- 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene / utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.
- Statskogs eier frafaller krav om utbytte.

Styret påpeker videre at Statskog har i dag en økonomi og et resultat som er sårbare for endringer både på inntekts- og kostnadssiden. En konsekvens av styrets forslag, med lovfestet tilbakeføring av midler til utmarksstyrene, er at grunnlaget for utbytte til eier blir betydelig redusert. For å sikre et nødvendig økonomisk grunnlag både for utmarksstyrer og grunneierorgan, mener styret at Statskogs eier må frafalle kravet om utbytte, slik at hele overskuddet blir igjen i foretaket.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes av Statskog sentralt. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses driftsutgiftene til et minimum. Statskog anslår at to utmarksstyrer gir foretaket en kostnadsøkning på to millioner kroner pr. år. Erfaringstall fra de senere års regnskap tilsier at resultatet fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli ca. tre millioner kroner. Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene to millioner kroner til fordeling pr. år til lokale utmarksbaserte næringsutviklingstiltak med mer. Statskog bemerker at dette også viser hvor krevende det vil være å etablere en enda dyrere forvaltningsmodell, j.før Hålogalandsallmenningen.

Landbruks- og matdepartementet har de senere år tilført om lag sju millioner kroner pr. år til ulike samfunnsoppgaver i Troms og Nordland. Statskog regner med at en slik bevilgning over statsbudsjettet vil bli videreført ved et fortsatt statlig eierskap. Da staten overførte eiendomsretten til Finnmarkseiendommen, falt tilsvarende ordning for Finnmark bort, og deler av oppgaveporteføljen ble overført til Statens Naturoppsyn.

Statskogs merknader til flertallsforslaget:

Styret i Statskog bemerker at flertallsforslaget ikke godt nok reflekterer den avveining og balansering av rettigheter, bruk og interesser som utvalgets mandat forutsatte. Styret er særlig kritisk til at nye bruksrettigheter til jordbruket foreslås direkte i loven. Statskog mener at konsekvensene av dette ikke er tilstrekkelig vurdert og avveid i forhold til andre rettighetshavere, interessenter og brukere. Dette rimer også dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol.

Styret i Statskog mener at flertallsmodellen, med etablering av et regionalt eierskap gjennom Hålogalandsallmenningen, og opp til seks frittstående utmarksstyrer, er kostnadskrevende og lite rasjonell. Den sterke oppslittingen av forvaltningen vil føre til at mulighetene for stordriftsfordeler bli redusert. I tillegg vil utgiftene til drift bli forholdsvis større enn en løsning basert på tilpasning av dagens forvaltningsmodell. Iflg. flertallsmodellen vil utmarksstyrene få overført en betydelig andel av grunninntektene, hvilket medfører at Hålogalandsallmenningen får en tilsvarende svak økonomi. Dette betyr at eierorganet blir svekket og har liten kraft som utviklingsaktør.

Styret i Statskog understreker at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskogs virksomhet. Foretaket vil ikke ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Statskogs mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Styret bemerker at dersom flertallsmodellen velges, vil Statskog ikke lenger være i stand til å ivareta de målsettingene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning før Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

Vurdering:

De utredninger som ligger til grunn for lovforslagene er av de mest omfattende i nyere norsk historie og gjelder omfattende samfunnsspørsmål, også utover de samiske interesser. Forslaget om ny forvaltningsordning for Statskogs grunn i Nordland og Troms er det forslaget som sannsynligvis er mest sentralt i forhold til kommunenes interesser i høringsdokumentet. Dette forslaget handler om fremtidig eierskap og forvaltning av Statskogs grunn i landsdelen.

Flertallets forslag om etablering av inntil 6 regionale interkommunale utmarksstyrer, som skal være uavhengige av grunneier, bygger på prinsippene i fjellovm modellen som har vært praktisert i Sør-Norge i snart 100 år. Dette forslaget innebærer at kommunene i Nordland og Troms gis rett til deltakelse i utmarksforvaltningen. Flertallsforslaget innebærer også at eierskapet til Statskogs grunn overføres fra Statskog SF til Hålogalandallmenningen, som på eget grunnlag må etablere en administrasjon og et drifts- og forvaltningsopplegg. Ansatte i Statskog vil være sikret jobb hos det nye eierorganet. Hålogalandallmenningens styre skal oppnevnes av Sametinget og fylkestingene i Nordland og Troms, og Hålogalandallmenningen blir fortsatt et offentlig eierorgan.

De regionale utmarksstyrenes medlemmer skal velges av kommunene, men det er ikke klart hvordan regioninndelingen skal være, og hvilke hensyn som skal tas ved inndelingen. Etter flertallsforslaget kan Nordland og Troms inndeles i inntil 6 regioner. Grane kommune bør inngå i samme region som Vefsn, Hattfjelldal og Hemnes kommuner.

Mindretallets forslag er en videreføring av Statskog SF som eier, men i en revidert form kalt "revidert Statskog" eller "nye Statskog". Dette forslaget innebærer også opprettelse av regionale utmarksstyreslik slik at lokaldemokratiet skal kunne gis mulighet til å delta i forvaltningen av utmarka. Ved denne modellen kan Statskogs administrasjon fortsatt benyttes, men med en del nødvendige tilpassninger.

Nordland og Troms er i en spesiell forvaltningsrettslig stilling når det gjelder tradisjonell samiske områder. I Finnmark og i Sør-Norge er det etablert forvaltningsregimer gjennom Finnmarksloven og Fjelloven som trykker lokalbefolkningens og den samiske befolkningens muligheter for å utnytte de lokale naturressursene. I Nordland og Troms derimot, er slike ordninger fraværende. Uavhengig av Statskogs virke og vilje til å ivareta lokalsamfunnenes interesser, er det derfor mangler ved de institusjonelle ordninger i disse fylkene sammenlignet med resten av landet.

Disse manglene er ikke bare av nasjonal karakter. Både ILO-konvensjonen om rett til samisk deltakelse i disponeringen av grunn og ressurser i tradisjonell samiske områder og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter gir norske myndigheter klare pålegg om å sikre urfolks deltakelse i grunn- og ressursdisponeringen i deres områder på en annen måte enn dagens forvaltningsordning med Statskog gjør.

Både folkerettslige forpliktelser og nasjonal ulike forvaltningsordninger gjør det derfor nødvendig å endre gjeldende organisering av utmarksforvaltningen på statsgrunn i Nordland og Troms.

Spørsmålet er da om gjeldende forvaltningsordning for Finnmark eller gjeldende forvaltningsordning i Sør-Norge gjennom Fjelloven, vil være hensiktsmessige forvaltningsordninger også for Nordland og Troms, eller om en videreføring av revidert eller nye Statskog eller opprettelsen av et nytt forvaltningsregime med Hålogalandallmenningen vil være det beste alternativet for innbyggerne og lokaldemokratiet i disse to fylkene.

USS deler utvalgsflertallets syn på at verken Finnmarksloven eller Fjelloven i dagens form gir optimale løsninger på utfordringene i Nordland og Troms. Dette bl.a. pga. at Finnmarksloven mangler den lokaldemokratiske forankringen til kommunene. Hovedutfordringen i et nytt forvaltningsregime vil være å forene ivaretagelsen av de samiske interessers folkerettslige vern med den øvrige lokalbefolkningens interesser i bruken av land og vann. Dette tilsier derfor et sterkere innslag av lokal og lokaldemokratisk forvaltning i en fremtidig forvaltningsordning.

Dersom det blir Hålogalandallmenningen som blir det nye forvaltningsregimet, skal de foreslåtte utmarksstyrene oppnevnes av kommunestyrene i vedkommende region. Dette vil medføre at utmarksforvaltningen gis en direkte lokaldemokratisk forankring. Med parallellen til fjellstyrene i Sør-Norge vil forslaget også innebære et helhetlig forvaltningssystem i hele Norge med unntak av Finnmark. Det er USS sitt syn at flertallsforslaget har kommet frem til en balansert og fremtidsrettet forvaltningsordning forankret i grunnleggende demokratiske prinsipper.

USS ser det også som sentralt at forslaget med opprettelsen av Hålogalandallmenningen vil gi en løsning med et klart skille mellom rollen som grunneier og rollen som myndighetsorgan. Selv om Statskog er skilt ut som et eget statsforetak, er den statlige eierrollen solid forankret i foretaksmøtet, hos den samme statsråd som har omfattende reguleringsoppgaver knyttet til utmarksforvaltning og landbrukspolitikk.

Når det gjelder de øvrige endringer mht. lovendringer i diverse lovverk, anses disse som mindre endringer og som ikke vurderes å være konfliktfylte i forhold til eksisterende lovgivning. USS har avgitt en uttalelse vedr. disse endringene som vurderes som fornuftige.

Statskogs styre har i en pressemelding av 28.11.08 foreslått enkelte endringer i mindretallets forslag til forvaltningsordning. Disse endringene gjelder bl.a. foretakets styresammensetning, utmarksstyrenes beslutningsmyndighet og lovfestet tilbakeføring av inntekter. Styret forutsetter også at eieren dvs. Landbruks- og matdepartementet frafaller krav om utbytte fra foretaket, men dette er ikke bekreftet av eieren.

Disse endringene er forbedret noe i forhold til flertallsforslaget om etablering av Hålogalandallmenningen, men flertallsforslaget er sannsynligvis fortsatt en bedre løsning. Dette med særlig hensyn til lokaldemokratiets forankring i forvaltningen av utmarksrettighetene. I mindretallsmodellen med Statskog som fortsatt eierorgan er det forslag om inntil 3 utmarksstyrer, men i flertallsmodellen med Hålogalandallmenningen som ny eier, er det forslag om inntil 6 utmarksstyrer der medlemmene skal velges av kommunene.

Statskogs styre påpeker imidlertid at inntil 6 utmarksstyrer vil påføre eierorganet en større kostnad, og at eierorganet dermed vil få en svakere økonomi til drifts- og utviklingsoppgaver. Dette er sannsynligvis en korrekt vurdering, men uansett må driftens kostnader tilpasses driftens inntekter slik at det vil være mulig å drifte både utmarksstyrene og eierorganet. Dette blir en utfordring som eierorganets styre må løse på beste måte.

Statskogs styre påpeker også at foretakets eksistens kan stå i fare dersom Hålogalandallmenningen blir etablert som nytt eierorgan i Nordland og Troms. Dette er muligens en korrekt vurdering, men faktum er at Statskog har større inntekter fra sin virksomhet i Sør-Norge enn i Nordland og Troms. Konsekvensen kan imidlertid bli at Statskog må omorganisere sin administrasjon bl.a. ved hovedkontoret i Namsos. På tilsvarende måte må Hålogalandallmenningen bygge opp en ny administrasjon et sted i Nordland eller Troms som vil påføre eierorganet betydelige etableringskostnader. Dette er også et faktum og en konsekvens dersom flertallsmodellen blir valgt.

Inntektene vil beholdes i Nord-Norge dersom det blir Hålogalandallmenningen som blir den nye eieren. Dette har også styret for Statskog forutsatt dersom Statskog får fortsette sin virksomhet, men dette er ikke bekreftet av Statskogs eier. Det er derfor en viss usikkerhet omkring dette spørsmålet om Statskogs eier vil frafalle kravet om utbytte eller ikke.

Når det gjelder bruksretter som vil bli etablert, vil det bli slike ordninger uansett hvem som blir eier. Private grunneiere som driver landbruksvirksomhet vil bl.a. få bruksretter til beite og til uttak av tømmer til bygging og vedlikehold av bygninger på gårdene. Dette blir noe nytt i forhold til tidligere, og tilsvarer bruksrettene i statsallmenningene i Sør-Norge. Når det gjelder allmennhetens tilgang til jakt og fiske vil dette bli videreført som i dag, og det vil derfor sannsynligvis ikke ha noen betydning for denne brukergruppen hvem som blir det nye eierorganet. Kostnader i forbindelse med kjøp av jakt- og fiskekort kan bli endret, men dette er noe som utmarksstyrene eventuelt vil være med på å bestemme.

Dersom det blir slik at Statskog blir faset ut som eier og forvalter av statens grunn i Nordland og Troms, vil dette avslutte en svært lang epoke med staten som grunneier i landsdelen. Staten har i sin eiertid drevet en aktiv ressursutnyttelse og tilført eieren betydelige pengesummer. Dette kan det ikke være noen tvil om, men samtidig har også staten i denne perioden vært en god arbeidsgiver for svært mange, og spesielt i de områdene som har hatt betydelige arealer med hogstmoden skog, som for eksempel i Grane kommune. Staten har også vært en god grunneier og tilrettelegger for allmennhetens tilgang til jakt, fiske og friluftsliv.

Den samiske befolkningen som har drevet utøvende reindrift har sannsynligvis også hatt en grei grunneier å forholde seg til, men det er likevel tydelig at samene ønsker et skifte.

Det er de økonomiske forholdene som sannsynligvis vil bli de mest usikre i forbindelse med en endring av eierforholdet. Dette fordi det er umulig i dag å fastslå hvordan de økonomiske driftsresultatene blir uansett hvem som blir eier og uansett om det kan benyttes erfaringstall fra Statskogs virksomhet i dag. En etablering av Hålogalandallmenningen vil sannsynligvis medføre store etableringskostnader ettersom at dette blir et nytt eierorgan og i tillegg skal inntil 6 utmarksstyrever også driftes, men ved denne modellen er inntektene sikret i eierorganet og i utmarksstyrene. Det er ingen andre som skal ha utbytte. Slik kan det bli dersom Statskog blir videreført som eier i ny og revidert form også, men som tidligere nevnt er det ikke bekreftet at Statskogs eier vil frafalle kravet om utbytte. I tillegg vil det bli inntil 3 utmarksstyrever ved denne løsningen. Dersom Statskog skal videreføres som eier, må det være en forutsetning at eier frafaller krav om utbytte.

Rådmannens innstilling:

1. Grane kommune støtter Samerettsutvalgets flertallsforslag om nye lover om:

- Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonell samiske områder fra og med Troms og sørover.
- Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms.
- Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.

2. Dette innebærer at Grane kommune støtter forslaget om at Statskogs grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandallmenningen, samt at det opprettes inntil 6 regionale interkommunale utmarksstyrever.

3. Kommunene Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Hemnes foreslås opprettet som en region med et utmarksstyre.

4. Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven og forslag til § 25 i saksbehandlings- og konsultasjonsloven foreslås tatt ut.

5. Grane kommune har ingen merknader til de øvrige endringsforslagene i eksisterende lovverk. Dette innebærer bl.a. at Grane kommune støtter flertallsforslaget om at fjelloven videreføres i Sør-Norge.

28.01.2009 Formannskapet

Behandling:

Forslag fra Felleslista: Foreslår Rådmannens innstilling.

Forslag fra Bjørn Ivar Lamo: Pkt. 2 2. linje i Rådmannens innstilling forandres: Punktum etter Hålogalandallmenningen. inntil utgår. Det opprettes minimum 6 regionale interkommunale utmarksstyrever.

Pkt. 6. Hemnes utgår. Tillegg: Utmarksstyrene skal ha flertall av folkevalgte.

Nytt pkt. 4. Bruksberettigets rett til utvinning av trevirke av Hålogalandallmenningen.

Nytt pkt. 5: I forkant av overføringen av statens grunn til Hålogalandallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt.

Pkt. 4 i råd. innstilling forandres til pkt. 6.

Pkt. 5 i råd. Innstilling forandres til pkt. 7.

Forslag fra Annbjørn Brennhaug:

Større lokal/regional representasjon i Statsskogs hovedstyre, det vil si flertall av folkevalgte i Statsskogs styre (statens to representanter, Sametinget to representanter og tre representanter fra regionalt nivå). Kommuner med Statsskog grunn fremmer forslag på styrerepresentanter til fylket. Dette innebærer at Statsskogs hovedstyre utvides med to medlemmer til totalt syv medlemmer, fra dagens modell med fem.

Lokal styring må aksepteres. Det innebærer at utmarksstyrene må gis reell innflytelse i arealplanlegging, forvaltning av vilt, fiske og mineralforekomster.

Styrene sammensettes av berørte rettighetshavere og interesser, reindrift, jordbruk samt næringsliv/reiseliv.

Minimum 50% av inntektene går direkte til utmarksstyrene.

Avstemming: Forslag I: Forslag fra Felleslista fikk 2 mot 3 stemmer

Forslag II: Forslag fra Bjørn Ivar Lamo 1 stemme

Forslag III: Forslag fra Annbjørn Brennhaug fikk 2 stemmer

Ingen av de framlagte forslag fikk flertall.

FS-004/09 Innstilling:

De framlagte forslag legges fram for kommunestyret.

Forslag I: Rådmannens innstilling.

Forslag II:

1. Grane kommune støtter Samerettsutvalgets flertallsforslag om nye lover om:

- Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonell samiske områder fra og med Troms og sørover.
- Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms.
- Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.

2. Dette innebærer at Grane kommune støtter forslaget om at Statskogs grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen. Det opprettes minimum 6 regionale interkommunale utmarksstyrer.

3. Kommunene Vefsn, Grane og Hattfjelldal foreslås opprettet som en region med et utmarksstyre. Utmarksstyrene skal ha flertall av folkevalgte.

4. Bruksberettiges rett til utvinning av trevirke av Hålogalandsallmenningen opphører ved opprettelse av Hålogalandsallmenningen.

5. I forkant av overføringen av statens grunn til Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt.

6. Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven og forslag til § 25 i saksbehandlings- og konsultasjonsloven foreslås tatt ut.

7. Grane kommune har ingen merknader til de øvrige endringsforslagene i eksisterende lovverk. Dette innebærer bl.a. at Grane kommune støtter flertallsforslaget om at fjelloven videreføres i Sør-Norge.

Forslag III:

Større lokal/regional representasjon i Statsskogs hovedstyre, det vil si flertall av folkevalgte i Statsskogs styre (statens to representanter, Sametinget to representanter og tre representanter fra regionalt nivå). Kommuner med Statsskog grunn fremmer forslag på styrerepresentanter til fylket. Dette innebærer at Statsskogs hovedstyre utvides med to medlemmer til totalt syv medlemmer, fra dagens modell med fem.

Lokal styring må aksepteres. Det innebærer at utmarksstyrene må gis reell innflytelse i arealplanlegging, forvaltning av vilt, fiske og mineralforekomster.

Styrene sammensettes av berørte rettighetshavere og interesser, reindrift, jordbruk samt næringsliv/reiseliv.

Minimum 50% av inntektene går direkte til utmarksstyrene.

11.02.2009 Kommunestyret

Behandling:**Forslag fra Felleslista:**

”Grane kommune støtter Utvalgsflertallets forslag om lokal forvaltning gjennom interkommunale utmarksstyre i Nordland og Troms. Flertallets forslag om interkommunale utmarksstyre med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter, imøtekommer lokalbefolkningens og kommunens krav om lokal deltakelse i forvaltning i utmarksressursene i landsdelen. Flertallets forslag til forvaltningsmodell for Nordland og Troms vil innebære at vi får en likeartet forvaltningsmodell i Nordland og Troms og i Sør-Norge.

Statskog har i innstillingen avvist en modell hvor utmarksstyrene oppnevnes av primærkommunene. Som kommune kan ikke vi akseptere Statens alternative modell – (kalt revidert Statskog), hvor utmarksstyrene skal oppnevnes av reindriften og fylkeskommunene. Vi kan heller ikke støtte en modell hvor utmarksstyrene skal være underlagt Statskog – og i realiteten kun ha krav på utgiftsdekning.

Grane kommune er opptatt av at kommunen får reel innflytelse i utmarksstyrene og vil derfor foreslå at det blir minst 2 utmarksstyre for Helgeland.

Grane kommune er spesielt opptatt av allmennhetens interesser og retten til jakt og fiske. Etter Kommunens syn ivaretar flertallets forslag til forvaltningsmodell disse interessene på en god måte, ved at allmennhetens interesse og retten til jakt og fiske foreslås lovfestet, noe som vil sikre at dagens gode ordninger på disse områdene vil bli videreført.

Grane kommune beklager at Statskog ikke vil gi fra seg reel innflytelse og resurser og vil derfor også støtte flertallsforslaget om at statens grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen.

Grane kommune støtter USS forslag til endringer i forslaget:

- De bruksberettigede skal ikke ha krav på å ha flertall i utmarksstyrene
- Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut
- Forslag til § 25 i plan- og bygningsloven tas ut

- I forkant av overføringen av statens grunn i Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt”

Forslag fra Grane Arbeiderparti:

- ”- Nasjonalt eierskap til grunn i Nordland og Troms videreføres, med en styringsmodell som sikrer at virksomheten har demokratisk forankring lokalt, regionalt og sentralt.
- Styret i Statskog bør ha bred sammensetning. Det foreslås at styret skal ha representasjon
- fra regioner der foretaket har store eierinteresser og at reindriftsnæringen skal være representert.
- Det etableres tre regioner (sør, midt og nord) i Nordland og Troms. Det oppnevnes ett utmarksstyre for hver region, hvert med maksimalt sju representanter.
- Reindriftsnæringen og landbruket oppnevner 1 representant hver til utmarksstyrene.
- Jakt- og fiskeinteresser, naturverninteresser og det allmenne friluftslivet oppnevner 1 representant.
- Fylkestinget oppnevner de øvrige fire medlemmene i samråd med og etter innstilling fra
- berørte kommuner i regionen slik at man er sikret flertall av folkevalgte i utmarksstyrene.
- Helhetlig forvaltning sikres gjennom
 - at utmarksstyrene skal være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier og bruke Statskog's administrative apparat.
 - at styrets strategier ligger til grunn for utmarksstyrenes arbeid, men at utmarksstyrene
 - må gis reell innflytelse i arealplanlegging, forvaltning av vilt, fiske, mineralforekomster og fallrettigheter.
 - at utmarksstyrenes og grunneiers økonomi sikres ved lovfestet tilbakeføring av
 - minimum 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen og en fordeling av dette skal ivareta en god utjevning mellom regionene.
 - at Statskogs eier frafaller kravet om utbytte.
- Utmarksstyrene er en aktiv samarbeidspartner og utviklingsaktør i sin region.
- Utmarksstyrenes arbeid skal sikre rettighetshavers behov. Ulik bruk og ulike interesser skal tidlig i prosessen avveies mot hverandre. Dette gjelder blant annet i forhold til utvikling og forvaltning av areal og ressurser i regionene.”

Felleslistas forslag ble vedtatt med 9 mot 8 stemmer.

KS-003/09 Vedtak:

Grane kommune støtter Utvalgsflertallets forslag om lokal forvaltning gjennom interkommunale utmarksstyre i Nordland og Troms. Flertallets forslag om interkommunale utmarksstyre med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter, imøtekommer lokalbefolkningens og kommunens krav om lokal deltakelse i forvaltning i utmarksressursene i landsdelen. Flertallets forslag til forvaltningsmodell for Nordland og Troms vil innebære at vi får en likeartet forvaltningsmodell i Nordland og Troms og i Sør-Norge.

Statskog har i innstillingen avvist en modell hvor utmarksstyrene oppnevnes av primærkommunene. Som kommune kan ikke vi akseptere Statens alternative modell – (kalt revidert Statskog), hvor utmarksstyrene skal oppnevnes av reindriften og fylkeskommunene. Vi kan heller ikke støtte en modell hvor utmarksstyrene skal være underlagt Statskog – og i realiteten kun ha krav på utgiftsdekning.

Grane kommune er opptatt av at kommunen får reel innflytelse i utmarksstyrene og vil derfor foreslå at det blir minst 2 utmarksstyre for Helgeland.

Grane kommune er spesielt opptatt av allmennhetens interesser og retten til jakt og fiske. Etter Kommunens syn ivaretar flertallets forslag til forvaltningsmodell disse interessene på en god måte, ved at allmennhetens interesse og retten til jakt og fiske foreslås lovfestet, noe som vil sikre at dagens gode ordninger på disse områdene vil bli videreført.

Grane kommune beklager at Statskog ikke vil gi fra seg reel innflytelse og resurser og vil derfor også støtte flertallsforslaget om at statens grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen.

Grane kommune støtter USS forslag til endringer i forslaget:

- De bruksberettigede skal ikke ha krav på å ha flertall i utmarksstyrene
- Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut
- Forslag til § 25 i plan- og bygningsloven tas ut

I forkant av overføringen av statens grunn i Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt

Grane kommune

«Soa_Navn»

Tlf.: «Soa_Tlf»

Fax.: «Soa_Fax»

Deres ref.:

Vår ref.:

09/579

Saksbehandler:

Bjørn Ivar Lamo, 75182223

Arkiv:

TI-&13

Dato:

13.02.2009

Melding om vedtak

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 11.09.02 pkt.

Justisdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NOU 2007: 13 Den nye sameretten

Høring vedr. Samerettsutvalgets forslag om lokal forvaltning av statens grunn fra Finnmark og sørover

Følgende vedtak i saken er fattet:

11.02.2009 Kommunestyret

KS-003/09 Vedtak:

Grane kommune støtter Utvalgsflertallets forslag om lokal forvaltning gjennom interkommunale utmarksstyrer i Nordland og Troms. Flertallets forslag om interkommunale utmarksstyrer med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter, imøtekommer lokalbefolkningens og kommunens krav om lokal deltakelse i forvaltning i utmarksressursene i landsdelen. Flertallets forslag til forvaltningsmodell for Nordland og Troms vil innebære at vi får en likeartet forvaltningsmodell i Nordland og Troms og i Sør-Norge.

Statskog har i innstillingen avvist en modell hvor utmarksstyrene oppnevnes av primærkommunene. Som kommune kan ikke vi akseptere Statens alternative modell – (kalt revidert Statskog), hvor utmarksstyrene skal oppnevnes av reindriften og fylkeskommunene. Vi kan heller ikke støtte en modell hvor utmarksstyrene skal være underlagt Statskog – og i realiteten kun ha krav på utgiftsdekning.

Grane kommune er opptatt av at kommunen får reel innflytelse i utmarksstyrene og vil derfor foreslå at det blir minst 2 utmarksstyrer for Helgeland.

Grane kommune er spesielt opptatt av allmennhetens interesser og retten til jakt og fiske. Etter Kommunens syn ivaretar flertallets forslag til forvaltningsmodell disse interessene på en god måte, ved at allmennhetens interesse og retten til jakt og fiske foreslås lovfestet, noe som vil sikre at dagens gode ordninger på disse områdene vil bli videreført.

Grane kommune beklager at Statskog ikke vil gi fra seg reel innflytelse og resurser og vil derfor også støtte flertallsforslaget om at statens grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen.

Grane kommune støtter USS forslag til endringer i forslaget:

- De bruksberettigede skal ikke ha krav på å ha flertall i utmarksstyrene
- Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut
- Forslag til § 25 i plan- og bygningsloven tas ut

I forkant av overføringen av statens grunn i Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt

Vedtatt med 9 mot 8 stemmer.

Det vises til kopi av møteboka, KS-sak 03/09, den 11.02.09, som også sendes på e-post til postmotak

Med hilsen

Bjørn Ivar Lamo
Ordfører